
Югозападен университет „Неофит Рилски”

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Антони Спасов Стоилов,
член на научното жури в конкурса за заемане на академичната длъжност
„Професор”,
обявен от Югозападния университет „Неофит Рилски”
в ДВ., бр. 40 / 29.05.2012 г.

Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукция, представена от участника в конкурса

I. Обща оценка на кандидата

Единствен участник в конкурса е доц. д-р Драгомир Ганчев Лалчев. Представената от него научна продукция позиционира научните му интереси основно в областта на лексикологията, лексикографията, ономастиката, етимологията. Тя включва: пет рецензии; петнайсет научни статии; една студия; осемдесет и две страници речникови статии в Речника на българския език, т. 10 (част от статиите за буква Н) и т. 12 (част от статиите за буква П), които участникът в конкурса определя като студии; сто и трийсет страници речникови статии в Речника на българския език, т. 11 (част от буква О) – монография по определението на автора; две монографии (едната от които е преработен и допълнен вариант на предишен дисертационен труд на кандидата) и хабилитационен труд (294 с.).

Доц. д-р Драгомир Лалчев участва и в научни конгреси, конференции и симпозиуми (общо петнайсет на брой, като две от участията са в чужбина). Член е на Българското лексикографско дружество, което е клон на Международната европейска асоциация на

лексикографите, член е на Националния експертен съвет по българска ономастика, член е на Съюза на учените в България.

Научната стойност на представената научна продукция и видните от нея научни интереси, почти двадесетгодишната му изследователска дейност в Института за български език и почти двадесетгодишната му преподавателска работа в Югозападния университет го представят като опитен и ерудиран специалист в областта на историческата лексикология и лексикография, етимологията и ономастиката.

II. Оценка на научните и практически резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

Основния акцент в изследователската си работа доц. д-р Драгомир Лалчев поставя върху лексикалната система на българския език, обследвана от него в съвременен и в исторически аспект.

1. Закономерно сред представената за участие в конкурса научна продукция възлово място заема трудът „Исторически обекти и лингвистична хронотопия на исихазма в Източна Тракия” (294 с.). Първо, защото той е хабилитационен за кандидата, и второ, което е далеч по-важно – с този труд авторът си поставя за цел чрез анализ на езикови факти, извлечени от четири източника (житията на Григорий Синаит, Ромил Видински и Теодосий Търновски; Похвалното слово за Евтимий от Цамблак), да даде своя принос както за локализирането на Парорийския Синаитов манастир, така и на местността Кефаларево, където е бил книжовният център на Теодосий Търновски (с. 9). Задачата е повече от амбициозна, отговорна и трудна. Амбициозна, защото същата цел – „непостижима и легендарна” (с. 7) вече са си поставяли „няколко поколения учени” (пак там). Отговорна – защото дори само частичен принос в тази посока би дал нов импулс и може би нова насока на научните дирения на палеослависти, историци и византолози специалисти

по Късна Византия. Трудна – защото на автора се налага да проведе теренните си изследвания в съзнателно обезбългарен труднодостъпен район, в който следите от книжовната дейност на исихастите са прикрити от дълбоки времеви, религиозни и социокултурни пластове. Независимо от всички трудности, доц. д-р Лалчев е успял да създаде труд с несъмнени достойнства:

- прецизен етимологичен анализ и точна локализация на неясен или спорен до появата на труда топонимичен материал

- убедителен опит за реконструиране на стари славянски и гръцки облици

- аргументиран критичен прочит на досегашни хипотези и предлагане на нов в случаите, когато коректният подход към езиковите факти дава такова основание

- изводи и твърдения, основани на лично направени наблюдения на терен

Дори само тези четири достойнства са основание да твърдя, че доц. Лалчев участва в конкурса със стойностен хабилитационен труд.

2. Над двеста са страниците (212 с.), на които доц. Лалчев представя своите речникови статии в Речника на българския език. Самият факт, че е привлечен в авторския екип на труд от такава величина, говори за качествата му на лексикограф и етимолог. Лексикографската му компетентност не е за подценяване – представя лексикографския материал от гледна точка на:

- глаголна полисемия и фразеологична употреба

- деривационни гнезда от словоформи на думи с развита граматическа и семантична характеристика

- деривационни гнезда на сложни думи

- омонимия при глаголи, съществителни имена и прилагателни имена

- съществителни имена и прилагателни имена с полисемия и развита фразеология

- научно-техническа терминология

Позволих си да представя подробно тези категориални признаци, защото те разширяват сферата на научните интереси на участника в конкурс за професор.

3. Доц. д-р Драгомир Лалчев участва в конкурса и с „Праславянски императивни модели *nomina composita*” (ръкопис, 130 с., предаден за печат). В него обект на внимание са глаголно-именни композитно оформени топоними, чиито първи компонент е императив, а втори – съществително име. Материалът е представен във вид на речникови статии. При прецизиране на текста (най-вече при субектния тип композитуми с императив от непреходен глагол) трудът може да бъде с приносен характер за словообразуването на архаични славянски топоними.

Доц. д-р Лалчев е и ръководител на Лабораторията по лингвистична демография на Балканите, участва в регионални и национални научни проекти, редактира и рецензира научни трудове, ръководи дипломанти, чел е шест лекционни курса в Югозападния университет, цитиран е в деветнайсет труда на други автори.

III. Критични бележки и препоръки

1. Тъй като основна цел на хабилитационния труд е чрез анализ на езикови факти да подпомогне локализирането на Синаитовия манастир и на местността Кефаларево – свети места за книжовна дейност на исихасти, е повече от логично авторът да даде данни за същността на исихазма и за разпространението му по предполагаемите земи на съществуване на тези средища. Помоему обаче авторът е прекалил както с теологичния патос при представянето и класифицирането на събития, лица

и периоди от историята на разпространението на исихазма, така и с фактологията, която е ненужно подробна.

2. В монографията „Праславянски императивни модели *nomina composita*” авторът трябва да отговори на въпроса дали съвпадането на третолична глаголна форма с императивната в някои посочени от него композитни топоними е основание тази глаголна форма да бъде диагностицирана като императивна.

IV. Заключение

Научната стойност на представените от участника в конкурса трудове (както и цялостната му научна продукция), професионалното му отношение към преподавателската работа, компетентността и отдадеността, с които той е известен в средите на лексиколозите, лексикографите и ономастите в България, ми дават основание да гласувам „За” заемането на академичната длъжност „Професор” от доц. д-р Драгомир Лалчев по обявения от Югозападния университет „Неофит Рилски” конкурс.

27. 10. 2012 г.

Доц. д-р Антони Стоилов

.....